

ESSI ARO

PIMEÄSSÄ
KASVANEET

Essi Aro

Pimeässä kasvaneet

SAGA Egmont

Pimeässä kasvaneet

Cover image: Shutterstock

Copyright © 2007, 2023 Essi Aro and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727052847

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Odottavatko pienissä järvissä
kyyneleet joita ei koskaan itketä?

Vai ovatko ne näkymätön joki
joka virtaa kohti surua?

Pablo Neruda: *Kysymysten kirja*

Prologi

Unholahdella on hiljaista toukokuun kuudennen päivän aamuna. Pihamaalla ei liiku ketään. Päätalon ikkunoiden eteen on vedetty kellastuneet pitsiverhot, ja ovet ovat lukossa. Vain keittiön sivuovi lengottaa auki. Järveltä puhaltava oikukas tuuli tarttuu siihen välillä ja hakkaa sitä edestakaisin.

Maatuska tarkkailee pihamaata rävähtämättömin silmin aitan alta. Se on metsästänyt koko yön. Sen viiksissä tuntuu vieläkin hiirenveren tuoksu, käpälissä hätäntyneen eläimen pyristely.

Pihapiirin puut seisovat kylminä ja lehdeettöminä.

Varjopaikoissa on vielä lunta. Sivutalon ikkunassa palaa valo, mutta sisällä ei ole ketään. Päätalon takana aukeaa paljas, musta pelto. Se jatkuu alas rantaan saakka, missä sauna seisoo kylmänä ja lukittuna. Vesi on raudanharmaata, jäiden lähdestä ei ole viikkoakaan. Aallot kolkkaavat laituria vasten.

Parin metrin päässä laiturista kivikkoinen ranta muuttuu kaislikoksi. Siellä, polvensyvyisessä vedessä, ajelehtii pinnan alla alaston naisenruumis kasvot alaspäin. Nainen ei ole enää nuori.

Hänen pitkä, paksu tukkansa on auennut ja liikkuu aaltojen mukana, sotkeutuu hiljalleen vesikasveihin.

Maatuska on nähnyt kaiken. Se on seurannut kuolemaa piilopaikastaan valppaasti mutta välinpitämättömänä. Se on kissa, se ei kerro mitään. Sen kylmä katse kätkee tämänkin salaisuuden.

Tuuli paukuttaa avointa keittiönovea. Maatuska tuijottaa sitä varuillaan. Kun se on varma, että piha on autio, se lähtee liikkeelle aitan alta. Västäräkki sirahtaa varoituksen, kun näkee saalistajan. Maatuska kulkee seinänvierustaa pitkin, ylittää nurmikon äänettömästi ja luikahtaa pitkään ruohikkoon sivutalon takana.

Metsästys on ohi, on aika lähteä kotiin.

I osa
Tyhjä talo

1. luku

Immi kuuli uutisen Sinikan kuolemasta heti puolenpäivän jälkeen, kun kirjastoapulainen palasi lounastunniltaan. Sulkemisaikaan mennessä hän oli kuullut sen jo monta kertaa. Asiakkaat seisahtuivat tiskille päivittelemään. Jotkut olivat tunteneet Sinikan, toiset olivat vain kuulleet huhun alastomasta ruumiista, joka oli löydetty aamuvarhaisella Unholahden rantakaislikosta. Hirveä onnettomuus, he sanoivat. Asioista paremmin perillä olevat pudistelivat päätänsä. Ei mikään ihme, että se ei jaksanut. Niin paljon surua yhdelle ihmiselle.

Koska oli torstai, Immi sulki kirjaston neljältä. Kirjastoapulainen, työllistetty tyttö, oli lähtenyt jo puolelta. Immi järjesteli paikat ja sammutti koneet. Hän vaihtoi terveys­sandaalit teräväkärkisiin saappaisiin, veti ylleen pitkän nahkatakkin ja astui ulos takaovesta, jonka vieressä hänen polkupyöränsä seiso. Immi alkoi räplätä lukkoa. Se ei tahtonut aueta. Hetken kuluttua hän seisahtui ja palasi sisälle. Hän heitti laukkunsa lattialle ja istahti tietokoneen ääreen. Sillä aikaa kun kone käynnistyi, Immi

nojasi taaksepäin tuolissaan ja koetti saada kiinni tunteesta, joka häntä häiritsi.

Immin oli vaikea uskoa, että Sinikka oli kuollut. Puheita itsemurhasta hän ei voinut käsittää. Ei ainoastaan siksi, että se oli niin surullista.

Immi muisti, miten oli vuosia sitten jättänyt Oskarin Sinikan eteiseen joka aamu, kumisaappaat jalassa ja tukka sekaisin. Sinikka oli polvistunut Oskarin viereen, puhellut hiljaisella äänellä, pyyhkäissyt nenää. Kun Immi oli iltapäivisin tullut hakemaan poikaansa, tämä oli esitellyt keräämänsä syyslehdet ja polviinsa liimatut Aku Ankka -laastarit. Joskus Oskari oli itkenyt, kun oli täytynyt lähteä kotiin.

Siitä oli jo kauan aikaa. Sen jälkeen Sinikalle oli tapahtunut kauheita asioita.

Tietokone piippasi ja alkoi ratisten käynnistää Windowsia. Immi nojautui eteenpäin, tarttui hiireen ja jäi odottamaan.

Hän ei ollut enää vuosiin ollut tekemisissä Sinikan kanssa muuten kuin ohimennen, kirjastossa tai kaupalla. Kaikki tiesivät, miten vaikeaa Sinikalla oli ollut. Silti Immi ajatteli, ettei Sinikka ollut vaikuttanut tänä keväänä murtuneelta. Ei samalla tavalla kuin vuosia sitten, poikansa Mikan kuoltua. Jokin muukin kaiversi Immin mieltä, mutta hän ei muistanut mikä. Jokin, mitä Sinikka oli kenties sanonut käydessään kirjastossa. Tai mitä Immi oli itse ajatellut. Jokin ei sopinut yhteen itsemurhan kanssa.

Immi käynnisti asiakashakemiston. Kursori vilkkui: *NIMI. Soinio, Sinikka*, Immi kirjoitti.

Enter.

Sinikka oli käynyt kirjastossa tänä keväänä monta kertaa. Hän oli vaikuttanut tyyneltä, melkein hyväntuuliselta. Hymyillyt

paksusankaisten lasiensa takaa vaisua, lempeää hymyään.
Kysellyt Immiltä uutisia Oskarista, kuten kaikki muutkin.

Näytölle ilmestyi lista lainassa olevasta materiaalista. Immi luki sen. Ja muisti.

Hetkeä myöhemmin Immi pyöräili Palojärven pääkatua, Mannerheimintietä, pitkin. Oli kalsea, tuulinen kevätpäivä. Taivaalla kiisivät repaleiset pilvet. Immi polki ohi hiljaisen torin ja kirkonkylän ainoan baarin, jonka ikkunoissa roikkuivat tummat verhot. Hän pysähtyi S-marketilla ostamaan isälle ruokaa ja pullapitkon. Kassalle oli aseteltu suklaarasioita ja Vihreitä kuulia. Niiden vieressä oli kyltti, johon oli kirjoitettu punaisella tussilla: ”Äitienpäivä 9.5”. Pisteiden paikalla oli sydämiä. Kassalla oli tanakka, punaposkinen Aino, jonka kädet siirtelivät ostoksia hihnalla mekaanisesti eteenpäin samalla kun hän pohdiskeli ääneen:

– Se oli luokkakaveri se Sinikka, kansakoulussa. On se kauheata.

Viivakoodinlukija piipahteli.

Immi pakkasi ostoksensa, meni ulos ja nousi pyörän selkään. Hän näki Shellin edessä autoja, joiden takaikkunat oli tummennettu. Taustapeileistä roikkui karvanoppia, wunderbaumeja ja pehmoeläimiä. Autoista kantautui matala musiikki kuin tasaisesti tykyttävä pulssi. Niiden ympärillä seisoskeli ynseän näköisiä poikia ja välinpitämättömiä tyttöjä, joiden farkkujen ja takinhelman välissä pilkotti kaistale paljasta, valkoista vatsaa. Vain muutama vuosi sitten nämä samat nuoret olivat käyneet joka viikko kirjastolla hakemassa fantasiaromaaneja ja ponitallikirjoja. Jotkut olivat ehkä käyneet

Immin kotonakin. Olivat sulkeutuneet Oskarin kanssa
yläkertaan ja kuunnelleet samaa jyskyttävää musiikkia.

Kukaan ei tervehtinyt Immiä, kun hän pyöräili ohi.

Immi kääntyi risteyksestä oikealle Syväniementielle.
Kevätsateet olivat syöneet rotkoja sen sorapintaan. Venesataman
risteyksessä Immi näki sementinharmaan järvenselän
lehdettömien puiden lomasta. Jäät olivat lähteneet vapun
tienoilla. Vesi näytti kylmältä, ja ulapalta puhalsi tuuli. Immi
erotti vaahtopäitä.

Palojärven palvelutalon punatiiliset rivitalot kyyhöttivät
rinteessä mäntyjen lomassa, taaempana iso harmaa rakennus,
jossa olivat yhteiset tilat. Tänne oli kerätty lähikuntien
vanhukset, jotka eivät enää kyenneet asumaan yksin. Pienten
asuntojen ikkunoissa oli salusiineja ja paavalinkukkia. Immin isä
poltti tupakkaa huoneistonsa ulkopuolella, yllään talvitakki ja
jalassaan pelkät yöpuvunhousut ja reinot. Hän oli kääntänyt
selkensä viimaa vasten ja veti savuja laiha niska kyyryssä, nortti
kämmenen suojissa.

– Ihanko sinä oikeasti haluat keuhkokuumeen, Immi sanoi. –
Laita edes kunnolla vaatteet päälle jos on pakko päästä tupakalle
tällä ilmalla.

– Se vaan lisää vastustuskykyä...

Isä tumppasi nurin käännettyyn kukkaruukkuun ja meni
Immin edeltä sisälle.

– Oikein pullaa toit, isä sanoi, kun Immi purki ostoksiaan,
vaikka Immi toi aina jotain.

Immi kattoi kahvipöydän samalla kun isä laittoi kahvia
tulemaan. Keittiö oli pieni, mutta he liikkuiivat tottuneesti,
ohittivat toisensa kuin hyvin harjoitellussa tanssissa. Radiossa soi

vaimeasti Jari Sillanpään tango. Sen keskeytti miellyttävä miesääni, joka kertoi seuraavasta kappaleesta. Sekin oli tango.

– Täällä ei ole muusta puhuttu koko päivänä kuin Soinion Sinikasta, isä sanoi. – Nämä mummot eivät innostu mistään niin paljon kuin siitä, että joku tuttu kuolee. Ja kun se on vielä sellainen juttu. Ne ovat juosseet ovelta ovelle naama helottaen.

Immi istahti keittiötikkaille. Isä nyhräsi pöydän ääressä pullapitkopussia auki.

– Kaikki täällä tunsivat sen. Se kävi vielä tänä vuonna antamassa niitä terapioidaan, isä sanoi.

Immi kuuli kyllä, miten isä painotti viimeistä sanaa.

– Ja kyllä täältäkin kävi vähän väliä joku siellä kortinluvussa, pyörittämässä pulloa tai mitä lie tekivät.

Sinikka oli ollut vuosia sitten perhepäivähoitaja, mutta oli kouluttautunut myöhemmin vyöhyketerapeutiksi ja luontaishoitajaksi. Puhuttiin, että hän oli harrastanut myös kädestäennustamista.

– Sanovat, että se on itsemurha, Immi sanoi.

– No sehän se yleinen käsitys taitaa olla, että tahallaan se sinne järveen meni, isä sanoi. – Että se ei päässyt yli siitä miehensä kuolemasta toissa vuonna, vaikka se semmoinen naissankari olikin. Konkurssikin niille ehti tulla ennen loppua. Ja kun oli vielä se sen pojan tapaus silloin vuosia sitten.

Sinikan ja Ukin ainoa poika oli kuollut kymmenkunta vuotta aiemmin auto-onnettomuudessa. Hän oli ollut vain kaksikymmentäyksivuotias.

– Sen jälkeenhän nämä vasta alkoivat, nämä hoidot ja ennustelut, isä sanoi.

Kahvinkeitin korahiti. Immi nousi ja kaatoi kahvin kuppeihin. Isä mätti omaansa sokeria ja hämmensi.

– Oskarihan oli silloin aikoinaan Sinikalla perhepäivähoidossa, hän alkoi muistella. – Eikös sille pojalle pitäisi kuitenkin soittaa ja kertoa?

– Tuskin se Sinikkaa muistaa, sanoi Immi ja ajatteli: Oskari on unohtanut meidät kaikki.

– No soita silti. Oletko sinä kuullut siitä mitään?

Isä kysyi sitä joka kerta, kun Immi tuli käymään.

– Se oli kuulemma jossain lehdessä, Immi sanoi. – Katja lupasi leikata sen minulle talteen. Otan sen sunnuntaina mukaan.

– Pojalla on kiire tietysti.

Ollaan mekin, ajatteli Immi. Kärkytään tiedonmurusia tuttavilta, keräillään lehtikuvia. Häntä vihlaasi ikävä. Viime päivinä näitä muistikuvia oli noussut hänen mieleensä vähän väliä: Oskari kotitalon pihalla, haravoimassa lehtiä Immin isän kanssa, juoksemassa pihatiellä työntäen edellään kuorma-autoa, hukuttamassa muurahaisia sadevesitynnnyriin.

Auringontuoksuinen siilitukka, asfaltti-ihottumaa polvissa.

Milloin hän oli viimeksi kuullut Oskarin äänen?

Ulkona humahti kova tuulenpuuska, puut taipuivat.

– Kevätmyrskyä tekee, isä totesi.

– En minä Sinikkaa koskaan oikein tuntenut enkä ole vuosiin ollut tekemisissä, Immi sanoi. – Onhan sille sattunut kaikkea kamalaa ja ehkä se sitten oli kauhean yksinäinen. Mutta en olisi uskonut, että se tekee itsemurhan.

– Niinhän ne aina sanovat. Että ei millään olisi voinut arvata ihmisestä, mitä se hautoi päässään, isä sanoi.

Isä otti lääkelokerikkonsa ja alkoi laskea pillereitä. Immi oli hiljaa, ettei isä menisi sekaisin. Isän huulet liukuivat äänettömässä laskutoimituksessa. Immin katse eksyi isän käsiin,

ja hän näki, että ne vapisivat. Ne olivat vanhan miehen huterat kädet, nivelet kyhmyiset ja kulmikkaat, hyppysten ote pienistä pillereistä kömpelö. Näky sai sanattoman pelon kiristämään mahanpohjassa.

– Peitsosta olivat tulleet katsomaan katiskoja Unholahden poukamaan, kun huomasivat ruumiin vedessä, isä jatkoi hetken kuluttua.

Hän oli saanut lääkkeitä laskettua ja työnsi lokerikon Immin puolelle pöytää, niin että tämä saattoi tarkistaa niiden lukumäärän. Pillarit olivat kauniita ja kirjavia. Värikkäitä helmiä ja nappeja. Valkoisia, taivaansinisiä, keltaisia ja vaaleanpunaisia. Isä tarvitsi niitä kaikkia.

– Hyvä vain että löysivät nopeasti, isä sanoi. – Se ei ole kaunis näky, jos ruumis viruu kauan vedessä.

Isä oli entinen lehtimies, ja oli aikoinaan työskennellyt vuosien ajan rikostoimittajana.

– Sinikan vuokraemäntä ei kuulemma ole paikalla, se Greta Kukko, Unholahden vanha rouva, sanoi isä. – Joku kertoi että se olisi kylpylälomalla, toisten mukaan se on etelässä. Ovatkohan saaneet sille edes sanaa vielä?

Sinikka oli vuokrannut talon pari vuotta aiemmin Unholahden vanhalta sahatilalta, jonka omistaja Greta Kukko oli. Sitä ennen Sinikka oli asunut miehensä Uki Soinion kanssa Palojärven keskustassa. Uki oli kuollut vähän Sinikan muuton jälkeen syöpään.

Silloin kun Sinikka oli muuttanut Unholahdelle, Uki oli ollut vielä elossa mutta sairaalahoidossa. Immi muisti, että jotkut olivat pitäneet sitä tunteettomana. Kuka puuhaa muuttoa yhteisestä kodista samalla, kun mies tekee kuolemaa? Nyt siitäkin puhuttiin toiseen tapaan, sellaiseen jossa heti säälin ja

kauhistelun alla lymysi kiiluvasilmäinen kiinnostus. Sinikka ei kestänyt yksinäisyyttä siinä asunnossa, yökyteltiin. Yksin kaikkien niiden muistojen keskellä, ihmisraunio. Sitten vielä se konkurssi. Velkojen maksuunhan sekin talo meni.

– Mitenkähän se rouva Kukko meinaa pärjätä, kun Sinikka ei ole enää auttamassa, isä mietiskeli.

Immi ei ollut koskaan edes tavannut Unholahden omistajaa. Kuullut juttuja tietysti, kaikkihan olivat.

– Se on omituinen vanha naisihminen, isä toisteli yleisesti tiedettyä. – Erakkohan se oikeastaan on, muutti Unholahdelle pysyvästi muistaakseni 80-luvulla. Se on sen miesvainajan sukutila, ja oli Kukoilla ennen kesäasuntona. Mutta se oli ennen kuin me edes muutimme tänne.

Immi oli ollut lapsi, kun hän ja isä olivat tulleet Palojärvelle. Hän ei muistanut siitä mitään muuta kuin sen, minkä oli nähnyt valokuvissa. Isän Pääskytien pihalla nojaamassa rehvakkaana upouuteen vuoden -69 malliseen Ford Capriin. Oman aran hymynsä ensimmäisessä koulukuvassa. Hapsottavat letit, jotka Immi ehkä oli itse koettanut solmia.

– Eipä sitä Kukkoa kukaan juuri tunne. Me olemme vähän odotelleet sitä tänne palvelutalon porukkaan, mutta sitkeästi se on Unholahden tilalla pysynyt.

Isä tiirusti tyhjään kuppiinsa. Immi nousi ja kaatoi heille lisää kahvia. Isä kertoi kuulleensa, että Sinikan vaatteet olivat löytyneet penkiltä saunan edestä siististi pinottuina. Ruumis oli lojunut vain vähän matkan päässä laiturista rantakaislikossa ilkoksen alastomana.

– Se on mennyt laiturin päästä veteen ja lähtenyt uimaan ulappaa kohden, kunnes ovat voimat pettäneet ja kylmyys on kangistanut, isä otaksui. – Siinä on tuskin kauan mennyt. Aallot

Piinaavan jännittävässä esikoisdekkarissa kuolemantapausta ratkoo teräväpäinen kirjastonhoitaja.

Kun koko kylän tuntema nainen löytyy kevätaamuna kuolleen sukutilan rantakaislikosta, tapaus tulkitaan itsemurhaksi. Onhan nainen kokenut paljon kovia, ja hänen kotoaan löytyy itsemurhaviestä. Jokin tapauksessa ei kuitenkaan jätä kylän kirjastonhoitajaa Immiä rauhaan. Vähitellen Immi alkaa selvittämään kuoleman taustoja ja värvää avukseen isänsä, joka on eläköitynyt rikostoimittaja.

Immi huomaa kuitenkin pian tempautuvansa mukaan perhesalaisuuksien verkkoon, josta ei niin vain irtaudutakaan. Samalla hän joutuu vastakkain myös oman menneisyytensä varjojen kanssa. Immiä pitkään vaivannut kysymys nousee jälleen pintaan – miksei hän kykene muistamaan mitään varhaisesta lapsuudestaan?

Hiljaisen pikkukylän kulissit sortuvat taidokkaasti rakennetussa rikosromaanissa, joka ei päästä lukijaa otteestaan.

Essi Aro on kuopiolaissyntyinen kirjailija, joka on koulutukseltaan valtiotieteiden maisteri. Aro toimii kirjoittamisen ohella myös kääntäjänä.